

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVITNÍCTVA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2010

Vladimíra Mitúchová

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA

Sociálno - patologické javy - príčiny rozvodovosti a problémov v rodine

(Bakalárska práca)

Študijný program: 3. 1. 14 Sociálna práca

Školiace pracovisko: Ústav romologických štúdií

Školiteľ: PhDr. Michal Kozubík, PhD.

Nitra 2010

Vladimíra Mitúchová

Zadanie záverečnej práce

Ďakujem môjmu školiteľovi práce PhDr. Michalovi Kozubíkovi, PhD., rodine a spolužiakom za cenné rady, odborné usmernenie, podporu a pomoc, ktorú mi poskytli pri vypracovaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

MITÚCHOVÁ, Vladimíra: Sociálno – patologické javy – príčiny rozvodovosti a problémov v rodine. [Bakalárska práca]- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Katedra sociálnej práce. – Školiteľ: PhDr .Michal Kozubík, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). – Nitra : FSVaZ, 2010, 42 s.

Bakalárska práca má teoretický charakter. Téma bakalárskej práce bola vybraná kvôli stálej aktuálnosti problému sociálno – patologických javov v spoločnosti. Autorka v prvej kapitole bližšie oboznamuje so sociálnou patológiou ako takou a tiež sociálnou deviáciou alebo anómiou. V druhej kapitole sa už širšie venuje sociálno – patologickým javom. Sú tu spomenuté niektoré konkrétne javy a ich definície a fázy stupňovania. Tiež sú tu aj najčastejšie činitele a znaky vedúce k rozvodom manželstiev. V tretej kapitole sa autorka venuje už konkrétnym sociálno - patologickým javom a ich vplyvom na životy jedincov a celých rodín. Sú tu vypísané najskôr funkcie rodiny ako základnej bunky spoločnosti a vplyvy patologického hráčstva, alkoholizmu a násilia na členov rodiny. V poslednej, štvrtej kapitole sú zosumarizované všetky poznatky a výsledky celej práce dopĺňané subjektívnymi myšlienkami a názormi autorky na danú tému.

Kľúčové slová: sociálno – patologické javy, rozvodovosť, alkoholizmus, patologické hráčstvo, násilie

ABSTRACT

MITÚCHOVÁ, Vladimíra: Social – pathological phenomena – causes of divorce and family problems.[Bachelor Thesis]-Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health Care, Institute of Romany Studies.- Supervisor: PhDr. Michal Kozubík, PhD. Degree of qualification: Bachelor of social work(Bc.)- Nitra FSVaZ, 2010, 42p

Bachelor's thesis is theoretical in nature. Bachelor thesis topic was selected because of the standing problem of timeliness of socio - pathological phenomena in society. The author in the first chapter more familiar with social pathology, as well as such social deviation or anomiu. The second chapter is devoted to no wider socio - pathological phenomena. There are mentioned some specific phenomena and their definitions and escalation phase. There are also the most common factors leading to signs of a marriage by divorce. In the third chapter, the author has devoted a specific socio - pathological phenomena and their impact on the lives of individuals and entire families. There are listed first function of the family as a basic unit of society and the effects of pathological gambling, alcoholism and violence against family members. In the final, fourth chapter summarized the results of all knowledge and all work is supplemented by subjective ideas and opinions of the authors on the subject.

Keywords: social - pathological phenomena, divorce, alcoholism, pathological gambling, violence

OBSAH

ÚVOD	9
1 SOCIÁLNA PATOLÓGIA AKO VEDA	11
1.1 Sociálna patológia	11
1.1.1 Sociálno - patologické javy	11
1.1.2 Sociálna práca ako integrovaná disciplína, ktorá sa zaoberá problematikou sociálnej patológie	12
1. 2 Sociálna deviácia	12
1. 3. Anómia	14
1.3.1 Problematika anómie v deľbe spoločenskej práce	14
2 ROZVODOVOSŤ	15
2.1 Činitele vedúce k rozpadu manželstva	15
2.1.1 Znaký vedúce k rozpadu manželstva	16
2. 2 Alkoholizmus	18
2.3. Násilie	19
2.4 Patologické hráčstvo	21
2.5 Vplyv rozvodu na dieťa	23
3 PROBLÉMY V RODINE SPÔSOBENÉ SOCIÁLNO – PATOLOGICKÝMI JAVMI	26
3.1 Rodina a jej funkcie	26
3. 2 Vplyv patologického hráčstva na rodinu	27
3.3 Alkoholizmus a jeho dôsledky pri dopade na rodinu	28
3.4 Násilie v rodine	29
3.4.1 Násilie v rodine a spoločnosť	31

4 DISKUSIA	33
ZÁVER	39
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	41

ÚVOD

V dnešnej spoločnosti už nieje otázka patologických javov tak tabuizovaná ako kedysi. A predsa má aj moderná spoločnosť stále problémy s ich úplným odstránením alebo aspoň s výrazným potlačením týchto javov do ústrania. Je to stály problém, ktorým sa treba zaoberať hlbšie, pretože tieto patologické javy narúšajú našu spoločnosť a ľudí ktorý nim podľahnú, vytláčajú von z kruhov ich rodín, blízkych a priateľov. Problémy rodín a jednotlivcov sa rozoberajú v poradniach a ak sú títo ľudia ochotný ich riešiť z vlastnej iniciatívy alebo už na výslovné žiadosti alebo prosby blízkych, ešte stále to neznamená, že sa im bude dať pomôcť, alebo že vydržia liečbu do konca a nevrátia sa naspäť k svojim závislostiam, alebo k pre spoločnosť zlému správaniu. Patologické javy sú jedny z najzávažnejších problémov dnešnej spoločnosti. Alkoholizmus, drogová závislosť, tyrania, násilie a mnoho iných rozožierajú spoločnosť ako takú. Je veľmi ťažké rozoznať príznaky týchto ťažkostí ešte v ich ranných štádiách. Väčšinou sa na ne prichádza keď je už pomerne neskoro a vtedy sa tiež už ťažko hľadajú východiská alebo možné riešenia problémov. A ak sa aj nájdu, tak nie vždy sa náprava, podarí tak, ako by si ju mnohý ktorý si ju najviac želali aj predstavovali. Rodiny trpia bojovať proti týmto javom je čoraz ťažšie. V modernej spoločnosti sa týmito javmi zaoberá už naozaj veľa odborníkov a preto sa dajú, ak sú včas podchytené tieto problémy odstrániť, nie vždy je to však také ľahké. A práve aj sociálna práca sa zaoberá týmito javmi. Túto tému som si vybrala preto, lebo sociálna práca pomáha riešiť a snaží sa o resocializáciu ľudí a o ich znovunavrátanie do bežného života a snaží o ich zaradenie naspäť do spoločnosti. Ľudí, ktorých postihli práve tieto problémy. Chcela som sa bližšie zoznámiť s problematikou sociálno patologických javov, ktoré postihujú rodiny a ich príslušníkov a možno lepšie porozumieť ľuďom, ktorý sa dostali do zložitých životných situácií práve kvôli zásahu týchto patologických javov do ich životov. Ľudia každým dňom bojujú s nepriazňami problémov a nie všetci majú to šťastie, že im nepodľahnú. Tieto problémy nezasahujú iba ľudí, ktorý priamo podliehajú týmto javom, ale aj ich najbližšie okolie. To trpí, pretože vidí trpieť svojho blízkeho, v horších prípadoch ako napríklad pri týraní, či už psychickom alebo fyzickom, alebo pri akomkoľvek agresívnom správaní najbližší trpia ešte viac, pretože je ubližované priamo im. Pre spoločnosť i jedinca je preto nesmierne nebezpečné podľahnúť týmto patologickým javom. Niektorý s nimi bojujú celý život. Stále sa vracajú k starým zlozvykom, no po čase im začnú vzdorovať. Ibaže opätovný návrat je v takýchto situáciách viac než istý. No na druhej strane, sú aj taký ktorý tieto situácie nikdy nezvládnu a podľahnú. Neskôr už ani

oni nemajú záujem o svoju nápravu a prestávajú s týmito problémami bojovať, alebo ich už ani ako problémy nevnímajú. Pochopenie a pomoc takýmto ľuďom je veľmi dôležité práve aj pre sociálneho pracovníka, ako odborníka na pomoc ľuďom a preto sú predmetom skúmania tejto práce sociálno patologické javy.

1 SOCIÁLNA PATOLÓGIA AKO VEDA

1.1 Sociálna patológia

“Ako súhrnný pojem na označenie chorých, nenormálnych, všeobecne nežiaducich spoločenských javov používame najčastejšie, i keď nie práve najpresnejšie termín sociálna patológia (angl. social pathology, nem. Sozialpathologie, fr. pathologie sociale). Patria sem aj sankciované formy deviantného správania, ako aj štúdium príčin ich vzniku a existencie“ (Ondrejkoovič a kol., 2009, s. 22).

Je to taktiež odvetvie sociológie zamerané na negatívne javy v spoločnosti, ktoré sa javia v neadekvátnych sociálnych reakciách, v sociálnych deviáciách. Sociálna patológia sa tiež zaoberá sociálnymi javmi a procesmi v celej ľudskej šírke väzieb. Skúma ich primárnu podstatu, formy prejavu alebo výskytu, príčinu vzniku, či dôsledkami pre spoločnosť a pre jednotlivca. Zaoberá sa taktiež prevenciou a čiastočne ich nápravou. U sociálneho pracovníka sa predpokladá istá znalosť, či schopnosť, aby rozpoznal, dokázal pochopiť a rešpektovať špecifické stavy (Sociálna patológia, 2007).

1.1.1 Sociálno - patologické javy

Na prelome 20. storočia, boli za sociálno patologické javy považované javy ako napríklad alkoholizmus, prostitúcia, nezamestnanosť a rozvodovosť. Následne to potom bola i narkománia, agresivita či násilie. Tieto javy sa dnes považujú za veľmi nebezpečné, pretože hrozí to, že ľudia začínajú stagnovať v náprave týchto javov alebo sú presvedčení, že tieto javy sú pre dnešnú spoločnosť nevyhnutnosťou (Ondrejkoovič a kol., 2009).

Jedným z najzávažnejších patologických javov je u nás nepopierateľne krach manželstva a následný rozvod a rozpad rodiny. V súčasnosti veľa manželských párov, či už mladých alebo roky fungujúcich v jednej domácnosti čoraz častejšie riešia manželské krízy práve rozvodmi.

„Rozvod je v našej spoločnosti jedinou spoločensky uznanou formou zániku manželstva počas života manželov“ (Povrazník a kol., 1989, str. 295).

Veľmi veľa rozvedených manželstiev, najmä takých, v ktorých sú deti, ostáva aj po rozvode v kontakte a v akomsi spoločnom vzťahu, a aj keď súd na jednej strane vzťahu rozvádza, na druhej strane utvára nové a ešte komplikovanejšie, pretože napriek zrušeniu

manželstva, ostávajú muž a žena biologickými rodičmi svojich detí (Povrazník a kol., 1989).

Tiež jedným z najnebezpečnejších javov je narkománia a toxikománia.

Toxikománia je stav, pri ktorom je chorobná závislosť od istej drogy s následnými telesnými a psychickými poruchami. Vyznačuje sa tiež neprekonateľnou túžbou po droge a tiež tendenciou navyšovať jej dávku, či už psychickou, alebo fyzickou závislosťou od drogy. Narkománia je taký stav človeka, v ktorom je psychicky závislý od drog, ktoré vyvolávajú narkotické stavy. Závislosť môže byť rôzna a jej intenzita závisí z jednej strany od drogy a z druhej strany od osobnosti toxikomana. Závislosť sa zvyčajne vyvíja postupne ako dôsledok stáleho a pravidelného alebo trvalého požívania drog. Psychickou závislosťou sa rozumie zvláštne ladenie psychiky, ktoré prinucuje toxikomana k pravidelnému alebo trvalému užívaniu drogy. Pacient to robí preto, aby sa dostal do príjemného psychického stavu, alebo aby zabránil vzniku jemu nepríjemných pocitov a depresíí. Telesná závislosť značí prispôsobenie sa organizmu na požívanú látku. Keď sa požadovaná látka v danom odstupe, ktorý sa stále znižuje nepožije, objavia sa abstinénčné príznaky, ktorých sila a prejavy, závisia od osobnosti toxikomana a od vlastnosti požívanej drogy alebo látky (Toxikománia, 2009).

1.1.2 Sociálna práca ako integrovaná disciplína, ktorá sa zaoberá problematikou sociálnej patológie

Sociálna práca sa zaoberá touto problematikou nielen teoreticky ale vo veľkej miere aj prakticky. Táto disciplína dokáže riešiť prípady individuálne, skupinové, celospoločenské, ale i sociálno patologické javy. Problematiku sociálnej patológie riešia vedné disciplíny ako sociálna práca, sociálna politika, sociálna psychológia, právne vedy, kriminológia a sociológia (Ondrejkošič a kol., 2009).

1. 2 Sociálna deviácia

„Deviácia (sociálna) (angl. deviance, nem. abweichendes Verhalten, fr. déviation sociale) predstavuje podtriedu sociálneho správania a súčasne termín na označenie odchýlky od očakávaného štandardizovaného a inštitucionalizovaného správania, ktoré predpisuje sociálna norma, platná v určitej spoločnosti, skupine, sociálnom útvare. Centrálnym

pojmom teórií sociálnej deviácie sa preto stáva správanie“ (Ondrejkoovič a kol., 2009, s. 32-33).

Pozitívne účinky deviácie sú:

- **definičný prístup** (efekt presnejšieho definovania).

Normalitu vnímame iba ako odchylné (deviantné) správanie, no až definícia noriem nám umožňuje poznať ohraničenie normality.

- **inovačný účinok** (efekt inovácie).

Až pri odlišnom správaní môže nastať zmena. Spoločnosť môže tieto správania tolerovať.

- **ventilačný dojem** (efekt ventilu).

Tento efekt je úzko spätý s hranicou tolerancie. Nebezpečenstvo, že jedinci sa ocitnú na pokraji spoločnosti sa znižuje, lebo jedinci nemôžu alebo nechcú normy dodržiavať.

- **solidarizačný účinok** (efekt solidarizácie).

Devičné správanie podporuje svedomie spoločnosti a verejnú mienku a zvyrazňuje pocity a spoločenské emócie.

Dysfunkčné účinky deviácie:

Deviácia nemá iba pozitívne, ale i negatívne účinky v spoločnosti.

- **účinok spôsobujúci ťažkosti** (efekt záťaž)

deviácia spôsobuje určité narušovanie systému a pre konfrontovanie je potrebné vynaloženie určitých úsilí ktoré spôsobujú isté nepríjemnosti v spoločnosti.

- **dezorganizačný účinok** (efekt dezorganizácie)

Keď sa spoločnosť nedokáže s deviáciami, či už negatívnymi alebo pozitívnymi vysporiadať, alebo na ne reagovať, pôsobia tieto deviácie dezorganizačne.

- **podrývajúci účinok** (efekt vypadávaní)

Sociálne roly sprevádzajú určité práva a povinnosti. Ak sú práva nárokované avšak povinnosti sa neplnia, vtedy prichádza k tzv. podkopávaniu systému. To môže viesť k znižovaniu motivácie pri dodržiavaní noriem.

- **zneisťujúci účinok** (efekt neistoty)

System funguje ak sa ľudia ako prvky tohto systému správajú podľa určitých pravidiel. Ak sa však správajú odlišne od očakávaného správania, vtedy prichádza k určitému zneisteniu. Každý sa správa ako chce (Ondrejkovič a kol., 2009).

1. 3. Anómia

K problému anómie v dnešnej dobe v sociológii existuje už skoro neprehľadný počet vedeckých štúdií. I keď sa v množstve pohľadov výrazne odlišujú, v konečnej podobe korešpondujú s jedným z troch primárnych teoretických prístupov, ktoré sa doteraz vykryštalizovali. A to sú teoretické prístupy Émila Durkheima, Roberta K. Mertona a Petra Bergera s Thomasom Luckmannom (Ondrejkovič a kol., 2009).

1.3.1 Problematika anómie v deľbe spoločenskej práce

V prvej štúdií je problematika anómie umiestnená do podstaty deľby spoločenskej práce a analýzy mechanickej a organickej solidarity. No o anómii nieje možné rozprávať iba a výlučne v súvislosti s ekonomikou, vypovedá aj o iných oblastiach života spoločnosti.

Výskyt anómie závisí v prvom rade od deľby práce. Deľba práce sama o sebe však môže tiež nadobudnúť normálnu, ale aj abnormálnu podobu. Stáva sa však, že deľba práce vyvoláva odlišné, dokonca aj opačné výsledky a práve vtedy by bolo treba hovoriť o anomickkej deľbe práce. Deľba práce preto tak nevyvoláva anómiu z nevyhnutnosti, respektíve zo svojho vlastného základu, ale len za výnimočných a abnormálnych okolností. A práve za týchto okolností môže deľba práce vyvolávať potrebný rozkladný vplyv najmä tam, kde sú funkcie veľmi špecializované. Funkcionálna diverzita vyvoláva morálnu diverzitu a obidva tieto javy sa vyvíjajú súčasne. Anómia, respektíve anomická deľba práce je teda práve taký stav spoločnosti, v ktorom regulácia buď nejestvuje, alebo nie je v súlade so stupňom rozvoja deľby práce, alebo teda stav, v ktorom absentuje regulácia neumožňuje správny súlad funkcií. Ak deľba práce nevytvára solidaritu, je to práve preto, lebo vzťahy medzi orgánmi nie sú regulované, lebo sú v stave anómie.

Treba zdôrazniť, že je to stav z jednej strany reálny, objektívny a tiež aj patologický a na strane druhej, v tejto verzii, stav výnimočný a aj prechodný. Podstatné je, že pravým znakom anómie ako stavu spoločnosti, čiže širšie sociálnej skupiny či agregátu je deregulácia (Ondrejkovič a kol. 2009).

2 ROZVODOVOSŤ

2.1 Činitele vedúce k rozpadu manželstva

Podľa Bánhegyiho (1967) je niekoľko otázok v ktorých sa muž o ženu najčastejšie rozchádzajú.

Najčastejšie sa vyskytujú tieto:

- výchova detí,
- peniaze a rozdeľovanie ich použitia,
- príbuzný, predovšetkým rodičia, či už sú manželky, alebo manžela,
- priatelia a blízky známi,
- pohlavní život páru,
- alkohol a iné návykové látky,
- agresívne správanie.

Tieto problémy boli menej časté no tak isto spôsobovali konflikty:

- manželská nevera a stým súvisiaca nedôvera voči partnerovi,
- rozdiely v náboženských názoroch,
- pomoc manželke pri domácich prácach,
- hádky, vznikajúce pri nervozite z práce a povinností,
- zanedbávanie rodiny na úkor práce a pracovných povinností,
- hazardné hry,
- konflikty, ktoré vznikajú pri bývaní s rodičmi,
- nezhody pri vyberaní trávenia voľného času,
- dieťa z predchádzajúceho manželstva jedného z páru,
- rozpory pri rozhodovaní o vzdelávaní dieťaťa,
- nezhody pri zariadovaní bytu.

2.1.1 Znaký vedúce k rozpadu manželstva

Za dôležité znaký ktoré môžu viesť k rozpadu manželstva sa považujú napríklad situácie v ktorých, je podaná žiadosť o rozvod jedným z manželov, obaja manželia premýšľajú o rozvode aj v čase, kedy práve nie sú v konflikte, manželia sa o svojom vzťahu vyjadrujú slovami ako je ľahostajnosť, nezáujem a podobne, ďalej je to napríklad viac ako polročná abstinencia sexu, manželia voči sebe prejavujú averzívne správanie až odpor. Tieto znaký sa považujú za veľmi dôležité a najčastejšie neskôr vedú k rozvodu. Menej dôležité znaký môžu byť napríklad situácie kedy rodičia netrávia voľný čas spoločne s deťmi, takmer každý bezprostredný kontakt medzi manželmi končíeva hádkami a konfliktmi, spoločné hospodárenie sa z manželstva vytratilo, manželia už spoločne nestolujú a vyhýbajú sa pobytom v rovnakých miestnostiach, dalo by sa povedať, že síce žijú v jednom byte, ale v podstate žijú oddelene (Plaňava, 2000).

„Vzťah, stabilita – rozvodovosť môžeme vymedziť takto:

- **Problematika stability**, pokrýva oveľa širší a viac dimenzionálny priestor ako problematika rozvodovosti.
- **Stabilita a rozvodovosť** nie sú objekty umiestnené na opačných póloch jedného kontinuity, opakom stability nie je rozvodovosť, ale destabilita. Rozvodovosť je len jedným z prejavov destability, ktorá môže nadobudnúť rôzne iné formy (napr. Separácia manželov, formálne manželstvo...)“ (Povrazník a kol., 1989, str. 302).

Patologická žiarlivosť niektorého manželského partnera.

Ide tu o psychický defekt, ktorý je prejavovaný rozlične. Žiarlivá osoba nieje kritická, je chorobne zameraná na odstránenie príčin žiarlivosti. Chorobná žiarlivosť je liečená v psychiatrických zariadeniach. Žiarlivosť je často spájaná aj s alkoholizmom a tiež s prekonávaním komplexu menejcennosti (Manželstvo, 2006).

Často sa stretávame s názormi, že naši rodičia alebo starý rodičia mali oveľa usporiadanejšie manželstvá, a tak aj rozvody, boli v tej dobe zriedkavejšie.

Avšak, boli tieto manželstvá naozaj také stabilné, alebo proste také v tej dobe museli byť? Boli to 3 faktory, ktoré ovplyvňovali stálosť týchto inštitúcií, a to náboženský, sociálny, a ekonomický faktor. Vo faktore náboženskom sa manželské inštitúcie obracali práve na dogmu „čo Boh spojil, človek nech nerozdeľuje“. V sociálnom faktore hrala hlavnú rolu mienka okolia a tým spôsobené, aspoň navonok pôsobiace harmonické a vysporiadané

manželstvo. A posledný faktor pôsobil hlavne na finančnú závislosť ženy od muža, alebo pri slabších sociálnych vrstvách, to bola finančná závislosť na oboch stranách. V dnešných dobách ľudia skôr prihliadajú na svoje citové potreby a majú väčšiu slobodu a voľnosť pri voľbe partnera. Ak sa však objaví nejaký destabilizačný faktor, manželstvá sa rozpadajú, pretože dnes sú už nie sú kladené také vysoké spoločenské nátlaky (Povrazník a kol., 1989).

Priebeh rozvodu ako aj situácie ktoré mu predchádzajú a ktoré nastávajú bezprostredne po ňom môžeme rozdeliť do 4 etáp. Manželia sa môžu v tom istom období nachádzať v rovnakej ale aj v úplne inej etape.

1. etapa v sebe nesie narastajúcu krízu, ktorá prerastá až so predrozvodového zmýšľania partnerov. Manželia spolu netrávia spoločný čas, narastá pokles intimity medzi partnermi, a znásobujú sa časté, až stereotypné hádky a konflikty, ktoré vedú až k premýšľaniu o rozvode.

2. etapa rozhodovanie o rozvode a rozhodnutie. Tu už prevažuje negatívne bilancovanie manželov pri otázke rozvodu. Manželia prehodnocujú minulosť, a zážitky z nej, spoločne sa však zhodujú na tom, že prítomnosť a prítomné správanie je pre nich oboch už neúnosné a spôsobuje im iba trápenie, preto sa obaja partneri usilujú o zmenu. V tejto etape je zaznamenané aj asymetrické správanie oboch partnerov, pri ktorom jeden z manželov už nenachádza iné východisko než rozvod, kdežto druhý partner sa mu striktné vyhýba a stále sa snaží o nápravu. Táto etapa sa tiež vyznačuje tým, že manželia prenášajú svoje manželské problémy mimo domácnosť a snažia sa pred nimi obhajovať.

3. etapa. Tu ide už o samotné rozvodové jednanie, komunikáciu s advokátom a s okolím. V tejto etape sa každý z manželov zameriava zväčša na seba a na svoje potreby. Buď nadväzuje silnejšie kontakty s dieťaťom a stáva sa jeho dôverníkom čo deti zvyknú využívať tak, že nadviažu silnejší kontakt z jedným z rodičov a druhého takpovediac vydierajú a tak si získavajú určitú prevahu a ľahšie si vydobývajú veci ktoré chcú, alebo na deti už neostáva čas a prehliadajú sa ich potreby. To v dieťati často vyvoláva pocit samoty.

4. etapa zahŕňa porozvodový životný štýl oboch manželov (Plaňava, 2000).

Tvrdenie, že deti po rozvode sú frustrované, v depresiách a často neschopné si sami neskôr založiť rodinu, nieje tak úplnou pravdou a takýmto deťom dáva negatívne označenie ktoré s nimi ide po celý život (Plaňava, 2000).

K činiteľom rozpadov mnohých manželstiev patrí tiež aj manželská nevera, ktorá nemusí mať pravé opodstatnenie, no aj tak sa v manželstve ťažko znáša a buď je po čase akceptovaná, alebo sa manželstvo končí rozvodom.

Nevera je ťažké previnenie sa voči svojmu manželskému partnerovi, i keď sa už dávno neoznačuje ako kedysi za previnenie cudzoložstva. Je to urážajúce a ponižujúce, a manželského partnera to napĺňa pocitmi krivdy a porušeného práva. Neverný partner pravdepodobne nemá vybudované žiadne etické normy, lebo porušenie manželskej vernosti a previnenie sa voči svojmu partnerovi zväčša ani nepokladá za závažný čin previnenia sa. Príčinou rozvodov býva dnes z veľkej miery iba nevera dlhotrvajúca, opakovaná., no občasná alebo jednorázová nevera sa zvykne tolerovať, nie je tak však vždy (Manželstvo, 2006).

2. 2 Alkoholizmus

Alkoholizmus alebo tiež aj závislosť na alkohole je chronická recidívna choroba postihujúca nie iba celú osobu postihnutého jedinca po stránke psychickej či fyzickej, ale aj jeho blízkych, najmä úzkych rodinných príslušníkov. Patrí medzi najzávažnejšiu a najrozšírenejšiu formu závislostí všetkých čias. Všeobecne však môžeme o alkoholizme hovoriť až vtedy, ak dosiahne závislosť na alkohole takú úroveň, že škodí buď jednotlivcovi, spoločnosti alebo obidvom. Táto choroba je takisto, ako aj všetky ostatné duševné aj telesné poruchy liečiteľná. Priebeh závislosti na alkohole je rôznorodý. Odlíšuje sa okrem iného podľa toho, aký alkohol je alkoholikom užívaný (Alkoholizmus, 2008).

Syndróm závislosti od alkoholu. Je to skupina javov, telesných, behaviorálnych, čiže dotýkajúcich sa správania a kognitívnych, čiže zameraných na duševný život – poznávanie, v ktorých má prijímanie alkoholu u človeka oveľa väčšiu prednosť a podstatu ako čokoľvek iné. Hlavnou charakteristikou tohto syndrómu závislosti na alkohole je potreba prijať alkohol, ktorá býva často silnejšia ako samotný človek. Prijímanie alkoholu po čase abstinencie privádza človeka k ešte rýchlejšiemu objaveniu iných črt syndrómu, ako u človeka u ktorého závislosť ešte nebola taká rozmohnutá. Konečná diagnóza závislosti by sa mala stanoviť jedine vtedy, ak by v priebehu nasledujúceho roku došlo k viac ako trom z nasledovných javov:

- silnej potrebe alebo pocitu prijímať alkohol,
- problémy v kontrole prijatia alkoholu,

- telesný odvykací stav, ak sa prijíma alkohol z dôvodom zmierniť jeho príznaky, alebo odstrániť odvykacie príznaky,
- požadovanie vyšších dávok odvykacích látok na to, aby sa dosiahol účinok prvotne vyvolaný nižšími dávkami alkoholu,
- strácanie záujmu o iné potešenia alebo aktivity z dôvodu prijímania alkoholu a trávenie väčšieho množstva času prijímaním alkoholu,
- nasledovné pokračovanie v požívaní aj napriek zdravotným problémom ktoré boli spôsobené nadmerným požívaním alkoholu.

Základnou charakteristikou syndrómu závislosti od alkoholu je požívanie alkoholu alebo túžba po jeho požívaní. Človek si uvedomuje, že má prijímať alkohol, a to sa často prejavuje počas pokusov zastavenia alebo kontrolovania požívania (Nešpor, 2004).

Najničivejšie vstupuje alkohol do manželských rodín tak, že ničí lásku a dôveru partnerov a zobúda v nich nedôveru a ničí rodinný súlad, spôsobuje manželské rozvraty a je tiež hlavným nositeľom krízy rodinného života i vysokej miery rozvodovosti. K tomuto sa pripájajú nenahraditeľné škody, ktoré sa odrážajú na psychikách detí alkoholikov, pretože tieto deti trpia tým, že nemajú na dospievanie vhodné prostredie, a sú svedkami nevhodných príkladov správania sa rodičov, sú hašterivé a vyvolávajú hádky a konflikty. Týmto prispieva alkoholizmus v rodine k tomu, že deti majú rozličné psychické poruchy, alebo spoločenské defekty, ktoré sú pre nich aj v dospelosti prekážkou a napríklad sú neschopené sa zaradiť do spoločnosti a stávajú sa z nich agresívne osoby. Človek závislý od alkoholu je vplyvom tejto drogy zbavený zmyslu pre spravodlivosť a pravdu a chýba mu tiež objektívny náhľad na rôzne situácie a na dohováranie okolia sa spravidla bráni a reaguje podráždené až agresívne. Alkoholik v rodine spôsobuje napäté situácie a krízu v rodinnom živote, ktorá spravidla končí rozvodom. Muži i ženy alkoholici sa často v opilosti dopúšťajú nevier, čo má takisto za následok rozpad rodiny alebo rozvod. Alkohol rúca morálne normy a búra spoločenské zábrany. Alkoholikovi je to jedno, hľadá sexuálne uspokojenie tam, kde cíti, že by mohol mať momentálne úspech (Alkoholizmus a rodinný život, 2005).

2.3. Násilie

O násilí zväčša hovoríme v súvislosti s rodinou, násilí na ženách, v školách, na uliciach a podobne. Základom pojmu „násilie“ je predovšetkým fyzické násilie a úmysel. Kľúčom k pochopeniu a preskúmaniu tohto javu je poznanie jeho jednotlivých foriem. Súčasťou násilia je neodmysliteľne bolesť, či už fyzická alebo psychická. Bolesť, ktorá je

spôsobovaná obetiam, bolesť, ktorá je spôsobovaná a prežívaná. Jedným z najčastejšie prejavovaných násilí je násilie na ženách. OSN definuje sexuálne násilie na ženách ako „Každý akt rodovo špecifického násilia, ktorý môže viesť k fyzickému, sexuálnemu alebo psychickému poškodeniu alebo utrpeniu žien, vrátane hrozby takéhoto násilia, vrátane nátlaku alebo svojvoľného obmedzenia slobody, a to tak vo verejnom, ako aj v osobnom živote.“ (OSN, 2003). Následky, môžu mať rôzne dohry a to aj v závislosti od veku obeť. V lepších prípadoch tieto následky miznú pi pár týždňoch, v horších zanechávajú u obeť dlhodobé rany. Či sú to už fyzické alebo psychické následky zanechané na obeť.

V rodine sa často stretne aj s týraním a zanedbávaním detí. Literatúra pozná označenie týrania a zanedbávania detí aj ako syndróm CAN (Child Abuse and Neglect). Je to súbor príznakov, ktoré sa objavujú u týraného dieťaťa.

Týranie dieťaťa zahŕňa:

- **telesné týranie dieťaťa**
- **sexuálne zneužívanie dieťaťa**
- **zanedbávanie dieťaťa**
- **psychické týranie dieťaťa**

Rodiny v ktorých pretrváva týranie detí sa vyznačujú napríklad nenávisným správaním, používaním neprimeraných trestov, prevládajúcim negatívne citovým správaním alebo večnou podráždenosťou rodiča voči dieťaťu (Ondrejkovič a kol. 2009).

Domáce násilie nieje iba hlavné porušenie základných ľudských práv, ale ostávajú po ňom tiež ťažké následky na fyzickom a psychickom zdraví obeť týrania. Stopy tohto týrania mávajú skoro vždy chronický a dlhodobý charakter. Násilie páchané na deťoch, môže viesť k problémom s ich zdravím rozvojom a uberá im príležitosť bezproblémového zaradenia sa do spoločnosti. Mnohokrát obeť násilia prenášajú svoje zlé skúsenosti z detstva do svojich neskorších domácností a rodín a tiež sa k svojim deťom správajú agresívne a násilne. Sexuálne zneužívanie počas detstva spôsobuje komplikácie počas neskoršieho tehotenstva, násilie počas detstva alebo v dospievaní môže tiež navyšovať riziko samovrážd, depresí, alebo iných psychických porúch počas dospievania. Zdravotné následky môžu mať rôzny charakter, môžu takisto tiež poškodiť aj mentálne zdravie jedinca. Klasickým prejavom týchto mentálnych porúch sú napríklad aj strach, depresia, úzkosť, nižšie sebahodnotenie vo vyššom veku, sexuálne disfunkcie, a tiež aj poruchy spánku, samovraždy a mnohé ďalšie (Dow, Dowrick, Harding, 1998).

U týraného dieťaťa sa často prejavujú ničivé pudy. Často hádže predmety za nábytok, na nedostupné miesta, z okna a podobne. Takéto deti zvyknú pod stálym tlakom plakať dokonca aj zo spánku (Slouková, 1986).

Násilie škodí aj fyzickému zdraviu, čoho následkom je občasné alebo neustále ťažkosti, ako napríklad astmatické záchvaty, deštruktívne zdravotné správanie, alkoholizmus či drogovú závislosť. Napokon možným zdravotným následkom je nemožnosť otehotnieť alebo mať pohlavný styk, gynekologické problémy, nechcené tehotenstvo a v neposlednom rade sexuálne prenosné choroby. Pre veľa žien sú psychické následky domáceho násillia oveľa horšie a majú dlhodobejší charakter ako fyzické zranenia (Dow, Dowrick, Harding, 1998)

2.4 Patologické hráčstvo

Asi v každom z nás sa skrýva túžba z napätia a rizika a zo situácií v ktorých nevieme ako to nakoniec dopadne (Ondrejkoovič a kol., 2009).

Už v roku 1957 použil Bergler pojem hráčska vášeň a popisoval ju asi takto:

- hráč vyhľadáva časté riziko,
- hra pohltí väčšinu jeho dní, aktivít, fantázií a predstáv,
- ak už raz vyhral, je neschopný prestať hrať a odpútať sa od hry
- riskuje neúmerne vysoké čiastky a nieje schopný aj keď si uvedomuje chybu s tým prestať
- medzi tým ako hráč vloží peniaze do hry a vyhrá alebo prehrá pociťuje slastné pocity uspokojenia potreby,
- hráč je optimistický, nieje schopný sa poučiť z prehier navzdory logike a pravdepodobnosti, verí v šťastný osud a v to, že sa mu raz vytrvalosť oplatí a on vyhrá veľkú sumu peňazí.

Pri splňaní piatich z desiatich vyššie uvedených kritérií je možné hovoriť o patologickom hráčstve ako o duševnej poruche. Splnenie jediného z nich však už býva vážnym varovaním. (Čo je patologické hráčstvo, 2006)

Z hľadiska primárnych vnútorných významov, podľa Callisa triedime hry do štyroch primárnych princípov:

- agonálne
- aleatoeické
- vertigonálne
- mimetické

Agonálne hry

Z gréckeho slova agon, čo znamená zápas. Ich podstatou je princíp boja, zápasu, súperenia a konečného víťazstva dosiahnutého vynaloženým úsilím.

Aleagorické hry

Z latinského slova alea, čiže kocka. Sú založené na princípe šťastia a zhody náhod. Tu nezohráva hlavnú úlohu úsilie ani vôľa, ale výzva osudu a šťastie.

Vertigonálne hry

Je z latinského slova vertigo – závrat. Tieto hry spočívajú z vybočenia od všednosti a dosiahnutia fyzického či psychického „závratu“.

Mimetické hry

Slovo pochádza z gréckeho mimesis, čiže zobrazenie alebo nápodoba. Podstatou je tu napodobňovanie, predstieranie, či fantázia a zmyslom je odstraňovanie, znižovanie rozdielov medzi skutočnosťou a vecami iba zdanlivými. (Ondrejkovič a kol. 2009)

Nutkanie k hre postihnutí popisujú často až takým intenzívnym, že ho dokážu iba ťažko ovládať, spolu s myšlienkami a predstavami, ktoré túto hráčsku činnosť sprevádzajú. Toto zaujatie a nutkanie sa často zvyšuje v záťažových a pre nich stresujúcich situáciách. Vtedy najradšej sadajú za hracie automaty a púšťajú sa hrať hazardné hry. Je to pre nich istým spôsobom ventilácia ich negatívnych pocitov a postupne sa pre nich hazardná hra stáva niečím, pri čom sa dokážu uvoľniť a cítia sa pri nej dobre, až euforicky.

Hlavnou črtou tohto patologického hráčstva je stále a pravidelné hranie, ktoré pokračuje a často aj vzrastá a zvyšuje sa aj napriek nepriaznivým sociálnym dôsledkom, ako sú strata majetku, narušené rodinné vzťahy či rozpad osobného života a osamotenie. Človek sa dostáva do nepriaznivých životných situácií a ak nemá pri sebe blízkych a rodinu, len ťažko sa vie z týchto problémov dostať sám. (Diagnostika patologického hráčstva, 2007).

Ondrejkovič (2009) rozlišuje tri štádiá rozvoja patologického hráčstva:

1. Štádium výhier

Vtedy sa stáva, že hráč občas investuje do hry nevelkú čiastku a vyhrá. Práve týmto sa zvyšuje jeho sebavedomie v hre a má pocit, že kedykoľvek zainvestuje tak vyhrá. Páči sa mu prostredie herní a je do tohto sveta čím ďalej, tým viac vtáhaný, a verí v jeho lepšiu finančnú budúcnosť práve tým, že vyhrá.

2. Štádium prehier

Toto je štádium, kde sa začínajú prejavovať črty chorobnosti. Hráč začína čoraz častejšie prehrávať, no o svojich prehrách nehovorí, je netrpezlivý a klame. Začína do hry vkladať viac peňazí s domnienkou, že prehranú sumu získa späť. Postupne začína kraďnúť z domácnosti drahé predmety a predáva ich pod cenu, požičiava si od známych, rodinných príbuzných alebo priateľov. V tomto štádiu zväčša dochádza k odhaleniu závislosti, pretože hráč nieje schopný požičanú sumu vrátiť. Zväčša svoje skutky oľutuje a je aj ochotný sa dať liečiť. Chvíľu dokonca dokáže nehrať hry a to vedie k istote jeho aj jeho rodinu. No po čase prichádza tajný návrat k závislosti.

3. Štádium straty kontroly

Hráč tu úplne stráca kontrolu nad svojim konaním, často získava prostriedky na hru aj trestným konaním. Už nehrať preto aby vyhral peniaze, ale hrať preto, aby proste hral. Tu sa končia všetky rodinné, či priateľské väzby. Hráč je presvedčený, že vyhrá veľkú sumu peňazí a všetky dlžoby splatí. Nasledujú depresívne stavy často končiace samovražedným konaním.

2.5 Vplyv rozvodu na dieťa

Rozvod rodičov nemusí byť vždy pre dieťa katastrofický. Musí si v prvom rade uvedomiť, že jeho rodičia sú dospelí ľudia, ktorí zodpovedajú za svoje konania a za svoje rozhodnutia a nepripisovať si za ich rozvod vinu. Väčšina detí sa z rozvodu rodičov celkom dobre spamätáva a prijme ho ako skutočnosť a súčasť jeho aj ich života. To však tiež potrebuje svoj čas aby si dieťa zvyklo. Pravdaže nemusíme si hneď myslieť, že ak dieťa mlčí, je s tým vyrovnané a zmierené. Sú však aj jedinci, ktorí sú húževnatý, nezávislý a samostatný a títo sa s takýmito situáciami vyrovnávajú pomerne celkom dobre. Na druhej strane sú tu však tiež aj deti, ktoré si nechcú pripúšťať, že jeho

rodičia sa rozchádzajú, sú smutné a často bývajú deprimované. Strácajú dôveru voči iným ľuďom a celý rozvod jeho rodičov a neskoršie dianie vnímajú ako nespravodlivé alebo si ho dávajú za vinu.

Žiadne manželstvo nieje stále najšťastnejšie a najlepšie. Občas sa objavia problémy v každej jednej rodine. Krásne manželstvo je skôr predstavou každého novomanželského páru. Každé jedno manželstvo prechádza rôznymi stupňami vývoja a má svoje kritické a neprijemné obdobia. Niektoré páry ktoré prejdú takýmito skúškami života, majú potom pevnejšie základy vzťahu a robí ich to odolnejšími, avšak sú aj takí, ktorí to psychicky nezvládajú a postupne sa vzťah rozpadá (Rozvod očami detí).

Rodičovstvo je poslním muža, i ženy a je ich spoločnou povinnosťou starať sa o deti, poskytovať im ochranu a starostlivosť. Deti si však pomerne oveľa ťažšie dokážu presadzovať svoje práva ako dospelí. Rozvod rodičov berú veľmi zle (Varga, 2008).

Treba poznamenať, že každé dieťa z rozvedenej rodiny túži, aby boli jeho rodičia spolu, aby rodina bola opäť pohromade. Z praxe viem povedať, že veľa detí sa snaží aj preto aktívne niečo urobiť.

V rozpadajúcom manželstve dieťa musí znášať neuveriteľnú ťažobu, stratí jedného rodiča, ale ani ten, ktorý mu zostal nie je úplne jeho, pretože prešiel psychickou traumou a má sám so sebou čo robiť, aby danú situáciu zvládol. Rozvod sa nezaobíde bez psychických zranení jednotlivých členov rodiny.

Dieťa by sa malo o rozvode svojich rodičov dozvedieť až vtedy, keď je už úplne isté, že k nemu dôjde. Deti majú tendenciu považovať svojich rodičov za bezchybných. Skutočne bezpečne sa dieťa cíti iba vtedy, keď je uistené, že jeho rodičia sú perfektní. Takéto presvedčenie dieťa dokáže v sebe pestovať, i keď je každému navonok jasné, že rodičia sú vo výchove chybní, a nedokážu sa o dieťa dostatočne postarať. V dôsledku detskej nevedomosti je pre dieťa lepšie a najpravdivejšie presvedčenie o vlastnej vine. Dieťa sa ovbiňuje, že na vine hádok a rozvodu rodičov, je ono samé. Radšej verí takejto možnosti než by rodičia mali byť tí slabí a neschopní žiť vo vzťahu. Dieťa viní seba za všetko, čo sa stalo (Rozvod očami detí, 2009).

Na začiatku musia deti prijať tú skutočnosť, že rozchod ich rodičov je problém dospelých a že iba dospelí sú zodpovední ľudia a dá sa im dôverovať. Veľa detí rozpráva o svojom zúfalstve a o ich pocitoch viny, že nedokázali rozvodu zabrániť. Stávajú sa súčasťou problému a trápia sa, pretože nedokážu nájsť riešenie k uzmierneniu rodičov. Mnoho detí

prežíva po rozvode rodičov veľmi zložitú a nestálu emóciu a pre ich rodičov je takmer nemožné a ťažké im porozumieť. Deti chvíľu radostne pobehujú s kamarátmi a ochvíľu zdanlivo bezdôvodne plačú v kúte, potom sú zrazu z ničoho nič podráždené, nahnevané a neposlušné. V dobe rozvodu sa deti často javia veľmi rozporuplne. Mnoho z nich sa zepamätá ale vždy to nejakú chvíľu trvá (Smith, 2004).

3 PROBLÉMY V RODINE SPÔSOBENÉ SOCIÁLNO – PATOLOGICKÝMI JAVMI

3.1 Rodina a jej funkcie

V najzákladnejšej definícii rodiny sa píše, že je to skupina osôb spojených zväzkami manželstva, krvi alebo adopcie, ktoré obyčajne bývajú spolu a v rámci skupiny postupujú podľa spoločensky určenej a uznanej deľby práce a podľa spoločensky vymedzeného súhrnu úloh. To znamená, že rodina je malá prirodzená spoločenská skupina, ktorej členov spája spoločná intimita vzájomného spolunažívania, príbuzenské a rodinné vzťahy, citové putá, úcta, láska, život v spoločnej domácnosti. Je to celok v podstate dosť stály a trvalý, podliehajúci dynamickým zmenám súvisiacim hlavne s priebehom života jednotlivcov, ktorí ju tvoria.

„Rodina by mala plniť tieto funkcie:

- biologicko – reprodukčnú,
- socializačnú,
- ekonomickú,
- emocionálnu,
- výchovnú funkciu“ (Róbert Rajnoha, 2008, s. 391)

Keď rodina spĺňa všetky hore uvedené funkcie hovoríme, že ide o rodinu harmonickú, to znamená, že všetci členovia sa majú radi, pomáhajú si s povinnosťami a žijú spolu vysporiadaným životom. Ak však rodina nespĺňa tieto funkcie, alebo čo len jednu z týchto funkcií hovoríme už o disharmonickej rodine, to znamená, že jej členovia nemajú na seba čas, nekomunikujú ako členovia rodiny a tým sa jeden druhému odcudzujú (Róbert Rajnoha, 2008).

Láska, či manželstvo, alebo deti patria k základným prioritám ľudského života.

Po čase však prichádza prvý dotyk ruky, prvé študentské lásky, ktoré zvyknú často prerastať až do manželstva. Iní prechádzajú mnohými priateľstvami, kým nájdu toho svojho pravého partnera do života. Niektorí sa rozhodnú ísť touto cestou osamote, alebo uprednostňujú kariéru pred životom v manželstve.

V súčasnosti mnohokrát vídavať slobodné mamičky, ktoré sa pre tento spôsob rozhodnú samy, alebo je príčinou nezhoda medzi partnermi. Niektoré páry sa rozhodnú žiť v spoločnej domácnosti bez sobáša, dá sa povedať že akosi skúšobne.

Partnerstvo však nie je právne zaväzujúce a preto ani neurčuje partnerom povinnosť starať sa jeden o druhého. Nezosobášené dvojice nemajú právnu povinnosť starať sa o partnera alebo ho nejako finančne ho podporovať (Jeroným Klimeš, 2005).

3. 2 Vplyv patologického hráčstva na rodinu

Ak je človek patologickým hráčom, určitým spôsobom ruší spolunažívanie i žitie ďalších členov rodiny. Patologický hráč zásadne ohrozuje napĺňanie základných funkcií rodiny.

Ekonomická – pri závislosti človeka od hazardnej hry nastáva v rodine pokles financií. Takáto rodina sa dostáva do sporu aj s mienkou spoločnosti. Rodina sa izoluje od spoločnosti a v horších prípadoch sa stáva, že ostáva odkázaná na pomoc štátu.

Citová a ochranná – láska, bezpečie, ochrana, istota, tieto hodnoty sa strácajú v očiach rodiny k jej členovi, ktorý prehráva celý ich majetok, všetko čo nadobudli spoločnou prácou a dlhoročným šetrením.

Výchovná – láska je v rodine veľmi dôležitým faktorom. Otec ako vzor muža je pre deti nenahraditeľnou súčasťou rodiny. Chlapci si podľa vzoru otca budujú svoju rolu manžela a dievčatá si s otcom formujú svoje budúce postoje k mužom a často si na základe otcových prejavov správania a na základe jeho vlastností hľadajú budúcich partnerov. Deti z rodiny v ktorej je patologický hráč alebo inak chorobne závislí rodič, sú viac ohrozené budúcimi vplyvmi závislostí ako deti rodičov, ktorí takýmito závislosťami netrpia. Deti bývajú veľmi úzkostlivé, nekomunikatívne a bojzlivé. Dôsledkom vystavenia dlhodobému stresu sa v kolektíve nezapájajú a majú strach nadviazať kamarátstvá. Prežívajú starosti, ktoré by ich nemali v ich veku trápiť, alebo by ich mali trápiť ako oveľa starších, a preto sa u nich vyskytujú určité abnormality v duševnom vývoji, čo prichádza až k rôznym poruchám. Deti gamblerov mávajú problémy so presadzovaním sa v kolektíve alebo sú až neprimerane agresívne. Často sa u nich prejavujú pocity strachu, sklamania, osamelosti, bezmocnosti, neistoty, odmietania zo strany rovesníkov a vlastnej viny za kritickú situáciu doma. Mnohé problémy, najmä malá sebadôvera ich sprevádza aj v dospelosti a v ich životoch bez rodičov. Rodinná atmosféra

býva napätá, neustále konfliktná a bez príjemnej atmosféry. Občas býva presvietená zábleskami nádeje, že všetko nakoniec aj tak zlepší. Po mnohých sľuboch a následných a opakovaných klamaniach môže dôjsť k nechuti príbuzných riešiť problém zásadne a svojou pasivitou vlastne držia patologického hráča i seba v závislosti. Inokedy volí partnerka slobodu pre seba a deti v podobe rozchodu alebo rozvodu so závislým človekom a vybudovaný vzťah, čiže rodina sa rozpadá a len málokedy je cesty späť. Treba si uvedomiť, že spolu s patologickým hráčom rodiny ochorie i samotná rodina. Jediným a posledným skrsnutím nádeje je pre rodinu aj patologického hráča liečba závislosti od hazardnej hry odborníkmi. Takisto je za potreby poskytnutie odbornej pomoci členom rodiny, aby sa dokázali aj oni aktívne zúčastňovať na doliečovacom procese. Práve pre nich je poskytovaná rodinná terapia a príslušníci postihnutých rodín sú taktiež vítaní v skupinách pre abstinujúcich hráčov (Patologické hráčstvo - rodina a partnersvo, 2007).

3.3 Alkoholizmus a jeho dôsledky pri dopade na rodinu

Ďalšou príčinou rozvodovosti je okrem iného určite aj alkoholizmus. V tomto prípade ide o to, že človek sa chce aspoň chvíľu dobre cítiť. V niektorých prípadoch nieje zamestnaný a tým pádom sa nachádza v nepriaznivej životnej situácii. Často prepije aj to málo, čo mu ostalo. Nemyslí však na svojho životného partnera a na deti. Tie trpia najviac, nedokážu si situáciu vysvetliť, dávajú si všetko za vinu a hanbia sa za alkoholika v rodine (Rozvod a manželstvo, 2006).

Manželské zväzky prešli za posledné obdobie dôležitými zmenami. Kým kedysi bol rozvod spoločenským prehreškom, dnes je situácia úplne iná. Jeden z dôvodov, pre ktoré sa manželstvá rozpadajú, je určite v prvom rade najčastejšie sa vyskytujúci alkoholizmus, nevera, či nezáujem o rodinu a rozdielnosť pováh. Každé z týchto manželstiev bolo predsa na začiatku podľa samotných manželov uzatvorené z veľkej lásky (Rodina a manželstvo, 2005).

S rastom spotreby alkoholu rastie aj množstvo závislých ľudí. Na tento problém sa treba prizerať zo spoločenského hľadiska a naša pozornosť sa musí zameriavať na spoločnosť ako celok, pretože spoločnosť tvoria tak ako zdravý ľudia, tak aj ľudia závislí od alkoholu. Za výrobu alkoholu je zodpovedná celá spoločnosť, a preto by sa mala zodpovedne postaviť k prevencii ktorá aspoň čiastočne zabezpečuje určitý stupeň zníženia spotreby alkoholu tak ako u dospelých, tak aj u mladistvých (Drogová prevencia, 2009).

Alkohol má za následok aj nasledovné:

- narušené a rozpadnuté manželstvá,
- rozvodovosť (alkohol je na 3. mieste v príčinách rozvodovosti u nás),
- nezodpovednosť,
- absenciu autority v rodine,
- nezamestnanosť

- absenciu spoločenskej autority,
- finančné problémy, rozpory so zákonom, kriminalita.

Závislosť od alkoholu ďaleko presahuje hranice zdravotníckej opatery, ide o celospoločenský problém. Závislí ľudia sa napríklad oveľa ťažšie prispôbujú spoločenským zásadám a až tretinu trestných činov páchajú ľudia ktorí sú pod vplyvom alkoholu. Alkohol má podiel na mnohých úrazoch, dopravných nehodách, rozvodoch, spôsobuje absencie v práci a často aj samovraždy. (Kondáš, 1980).

Alkoholizmu môže byť aj zdedený, ak bol jeden z rodičov silným alkoholikom aj v tehotenstve, dieťa má väčšiu šancu ostať závislé, ako deti v zdravých rodinách. Častejšie sa alkoholizmus vyskytuje u mužov ako u žien. Alkoholizmus u manžela znamená zanedbávanie ženy, výchovy detí, míňanie peňazí pre alkohol a iné negatívne javy. V psychologickom poradenstve sú výstrahy pred alkoholikom a alkoholizmom veľmi dôrazné, pretože je iba veľmi malá nádej, že sa partner v manželstve alkoholizmu úplne zbaví a prestane piť (Manželstvo, 2006).

Preto je aj alkoholizmus jednou z príčin rozpadov manželstiev, i keď v niektorých prípadoch je to pre situáciu a niektorých rodinných členov, hlavne ak sú kvôli alkoholu týrané alebo zneužívané deti, či manželky, asi to najpriateľnejšie a najvhodnejšie riešenie.

3.4 Násilie v rodine

Výchova detí má v rodinách s násilníkom protichodné názory. Zväčša sa odráža od toho, ako bol vychovávaný agresor vo svojej rodine keď bol ešte dieťaťom. Nezáujem rodičov o svoje deti, alebo ich týranie boli vždy hlavné problémy výchovy detí (Šmolka, 2009).

Výsledkom vplyvu prostredia, v ktorom každý z manželov vyrastal, je správanie sa každého z nich v manželstve, vo svojej novej rodine. Ak sa partner správa ľahkovážne, agresívne alebo diktátorsky, a to až v takej veľkej miere, že je to pre druhého partnera

neúnosné a nedokáže sa prispôbiť jeho nemorálnemu správaniu, začne hľadať únikový cestu z tejto situácie a často ňou býva aj rozvod. Môže to znamenať, že za rozpad manželstva môže nepripravenosť jedného, alebo aj oboch manželov na partnerský život. Mladí manželskí pár nebol zrejme ešte pre manželské spolužitie zrelí, chýbal im pocit zodpovednosti voči partnerke alebo partnerovi a v neposlednom rade aj voči ich deťom.

Všetci ľudia sa v živote i v manželskom spolužití správa do určitej miery tak, ako sa naučil v dlhotrvajúcej interakcii s tým jeho osobným prostredím, v jeho rodičovskom dome, a sociálnych prostrediach. Rodičia svojimi postojmi, rozhodnutiami a správaním poskytujú svojim deťom silné vzory a modely správania, konania i rozmyšľania, ktoré sú buď kladné, spoločensky akceptovateľné a žiadúce, alebo nevhodné, antisociálne a pre vyvíjajúceho sa jednotlivca veľmi škodlivé. Ak mladí človek vyrastal v rodine, kde sa škriepili, hádali pre alkoholizmus, neveru alebo zo žiarlivosti, kde bola prítomná kriminalita, zlý vzťah k zamestnaniu, príživníctvo, lenivosť, vzájomná nedôvera, nezodpovednosť, osočovanie iných ľudí, je odôvodnená obava, že tento mladý človek, pri zakladaní si vlastnej rodiny, si môže obnoviť niektorú negatívnu vlastnosť zo svojho rodičovského prostredia, v ktorom vyrastal, ktorá by sa mohla prejaviť aj v jeho manželskom a rodinnom živote (Manželstvo, 2006).

Domáce násilie však nie vždy končí rozvodom alebo rozchodom rodičov. Urazenosť a hnev môžu však zvíťaziť nad zdravím rozumom a problematické dorozumievanie a dohadovanie sa nad starostlivosťou o deti môže spôsobiť, že dieťa takpovediac uviazne medzi otcom a matkou. Reakcie detí, ktoré boli vytavené domácemu násiliu však môžu byť rôzne. Niektoré sa s tyranom nechcú po rozvode ani vidieť a sebavedomo a rozhodne si za tým stoja a kvôli problémom ktoré spôsobil k nemu stratili všetku úctu a lásku. Niektoré aj napriek tomu, že tyran možno týral ich matku, ktorú nadovšetko ľúbia, majú radi aj jeho a odlúčenie je pre nich veľmi bolestivé, až neznesiteľné. Je však známe, že deťom psychicky neublízuje iba strach o to, že budú týrané, ale aj strach o to, že bude týraná ich mama, alebo otec. Dieťa má potrebu akosi chrániť týranú matku, alebo týraného otca aj po rozvode a preto tak strašne zaneviera na tyrana. Málo istoty v detstve môže človeka prenasledovať až do dospelosti a uberá mu nenútenosť a stupňuje ich úzkosť a sklúčenosť. A práve v súvislosti s týmto, môže vo vyššom veku narastať agresivita a začne sa prejavovať aj agresívne a depresívne správanie s ktorým sa aj po odbornom prístupe ťažko bojuje a ich odstránenie je veľmi komplikovaný, zdĺhavý a zložitý proces, ktorý aj tá, nemusí byť dovedený do šťastného konca (Smith, 2004).

3.4.1 Násilie v rodine a spoločnosť

Veľa ľudí odmieta veriť tomu, že rodičia alebo ľudia ktorý sa nachádzajú v okolí miesta ich pobytu, alebo sú dokonca ich známimi alebo priateľmi, sú príčinou detského utrpenia a duševného či telesného násillia. Domáce násillie spôsobované deťom sa vyznačuje jednou silnou črtou a to silou a mocou jednej strany čiže rodičov alebo otcov a bezmocnosťou tej druhej strany teda dieťaťa alebo ženy. Dieťa si berie ponaučenie zo správania rodičov a to také, že v mladom veku si násillie môže vysvetliť ako bežné riešenie problémov. Domáce násillie je stále brané za veľmi citlivú tému a za súkromnú záležitosť rodiny a myšlienka naň, je pre mnoho ľudí nepríjemná a možno aj preto sa od tejto témy radšej dištancujeme a tvárime sa, že všetko je v poriadku a nič sa v podstate nedeje. Skôr ako týranému dieťaťu, veríme vysvetleniu dospelého, že všetko bola iba nešťastná náhoda, alebo nehoda. Kým násillie nevidíme, radšej sa tvárime, že žiadne neexistuje a preto sa potom necítíme previnilo, že sme nič nepodnikli. No všeobecne platí, že deti samé sa často boja priznať sa k tomu, že sú týrané. Čiastočne je to zo strachu pred tyranom a čiastočne z toho, že neveria, že ich priznaním sa momentálna situácia zlepší, skôr naopak.

Ďalším dôvodom je aj to, že si myslia, že im bude pripísaná vina za situáciu v akej sa nachádzajú. No ak je dieťa v rodine týrané otcom, je veľmi pravdepodobné, že so ženou sa zaobchádza rovnako. Stáva sa tiež, že v rodinách, kde otec týra ženu aj dieťa, bývajú členovia tejto rodiny aj sexuálne zneužívaní a často sa o tom žena zdôverí až v bezpečí útulku (Smith, 2004).

Podľa Poethea (1996) sa vyjadruje základné naplnenie potrieb dieťaťa takto:

- dostatok zmyslových vnemov z vonkajšieho prostredia, dôležitých pre rozvoj psychických zručností
- pocit bezpečia a pocit istoty z blízkych vzťahov
- pocit dieťaťa, že patrí do určitej sociálnej skupiny a tiež pocity uznania a ocenenia
- pocit krásnej budúcnosti a radosti z toho čo ho čaká.

Podľa Gellesa (1987) je vymedzených niekoľko rizikových faktorov, ktoré možno ovplyvňujú chod rodiny a predchádzajú vznikom násillia v nich:

- čas, čím viac času rodina trávi pohromade, tým väčšie je riziko vzniku

konfliktov a agresívneho správania. Riziko vzniku závisí aj od sociálnych podmienok života rodiny

- pestrosť programu, izolácia a opakujúce sa činnosti zvyšujú napätie a riziko násilia
- intenzita prežívania, riziko násilia je tu, pokiaľ je prítomná veľmi silná intenzita prežívania
- záťažové situácie, nemôcť sa vyrovnat' s konfliktnými situáciami a prípadmi. Pri riešení konfliktov dochádza k nezhodám a nastupuje agresia.
- právo riadiť, tu je prítomná silná autoritatívnosť a nezájem voči potrebám detí, nastupujú násilnicke výchovné metódy
- stres, udalosti bežného života a tiež aj udalosti, ktoré sú pre jednotlivcov niečím významné a dôležité sú hlavnými príčinami stresových situácií. Pre rodiny, v ktorých dochádza k násiliu je takmer až typická vysoká úroveň stresu, ktorí členovia takýchto rodín zvládajú zlostne a násilne až agresívne.

Ďalším veľmi dôležitým faktorom ktorý podmieňuje vznik násilia a agresívneho správania sa v rodine môže byť tiež aj cyklickosť násilia alebo tzv. medzigeneračný prenos násilia. Je bežne známe, že ako veľmi agresívny rodičia na svoje deti sú, tak o mnoho viac sú deti agresívne na svojich mladších súrodencov alebo potom, neskôr pri vlastných rodinách a domácnostiach, môžu predtým týrané deti, teraz už rodičia, prenášať svoje depresívne pocity z detstva na svoju terajšiu rodinu a taktiež fyzicky, psychicky alebo inak ponižovať, alebo týrať svoje dieťa.

4. Diskusia

Sociálno – patologické javy sú medzi nami od nepamäti, no nie vždy sa verejne považovali za problém spoločnosti. O alkoholizme, týraní, násilí v rodine, či patologickom hráčstve sa otvorene nehovorilo a na verejnosti boli tieto témy viac menej tabuizované. Udržiavali sa v kruhu rodín, medzi členmi rodiny a otvorene sa o týchto problémoch nehovorilo. Ľudia nemali potreby ich riešiť a žili si svoje životy, či už s alkoholikom, násilníkom alebo patologickým hráčom. Bolo to iste aj z toho dôvodu, že rozvod bol v minulosti v spoločnosti neprípustný. Keď sa dvaja ľudia raz zosobášili, nebolo mysliteľné, aby svoj zväzok ukončili rozvodom, alebo rozchodom. Práve preto, bola v tej dobe aj oveľa nižšia rozvodovosť ako je dnes. Nebolo to však z toho dôvodu, že by bola spoločnosť menej napadnutá týmito patologickými javmi, ale práve preto, ako som už spomínala, že vtedy sa jednoducho nerozvádza. Manželia ostávali spolu napriek nezhodám, násiliu, alkoholizmu alebo aj tyranii. Dnes je tomu však inak. Čoraz viac mladých rodín sa rozvádza aj kvôli týmto patologickým javom, a trpia tým najmä deti. Tie sa v rozvedených manželstvách neustále trápia, obviňujú alebo ak sa stali počas manželstva svedkami týrania alebo alkoholizmu, ostávajú uzavreté do seba, nechcú komunikovať s okolím a odmietajú akúkoľvek pomoc zo strany odborníkov. Rodiny sa často rozpadajú aj kvôli alkoholikovi v rodine. Alkoholizmus v rodine je veľmi citlivá téma. Príslušníci rodín o alkoholikovi v rodine často mlčia, pretože sa cítia hanebne voči okoliu a zatajujú svoju nepríjemnú situáciu. Zo začiatku sa snažia alkoholika pred verejnosťou kryť, no po čase sa to nedá a vtedy sa mu začínajú odcudzovať a zanevierajú na neho. Ľudia, ktorí podľahnú alkoholu a stávajú sa závislými ubližujú nie len sebe, ale aj svojim blízkym. Trpia tým ich životní partneri, pretože si často nedokážu predstaviť ich ďalšie fungovanie a prežitie, či už v manželstve s alkoholikom, alebo po rozvode. Často nenachádzajú východiská a tak radšej nekonajú nijak a ďalej sa podriaďujú takémuto štýlu života. Alkohol v rodine zasahuje najmä deti a čím sú menšie, tým ich to viac mátie. Často si pripisujú vinu za hádky a rozchody rodičov a po rozvode sa dostávajú do pozície medzi otca a matku, kedy si nevedia uvedomiť čo sa deje a prečo rodičia nie sú spolu. Obzvlášť ťažkým obdobím pre dieťa je obdobie hneď po rozvode. Dieťa ďalej žije buď iba s jedným z rodičov, alebo sa presúva od otca k matke podľa nariadení súdov. Mladý muži sa v manželstvách z pravidla zvyknú správať k svojim manželkám tak, ako sa ich otcovia správali k ich matkám. Prenášajú svoje dobré, ale i zlé skúsenosti a zvyky z rodín, v ktorých boli ako deti do

svojich súčasťných rodín, kde sú ako rodičia. Ak videli v detstve svojho otca ako v návale zlosti a hnevu udrie svoju manželku, môžu to považovať za celkom bežné a neskôr to môžu tak isto praktizovať i oni. Dnešná situácia je taká, že alkohol požíva čoraz mladšia veková kategória. Táto hranica sa neustále znižuje a v baroch je vidieť čoraz viac opitých mladých ľudí, často krát aj takých, ktorých vek nedosiahol ešte ani 18 rokov. Alkohol v rukách mladistvých vídavame čoraz častejšie ale otázkou je, prečo to robia? Požívajú alkohol pre nátlak okolia, aby zapadli do sociálnej skupiny, alebo sú im vzorom ich rodičia? Stáva sa, že týmto spôsobom deti unikajú zo sveta ich problémov, ktoré im prináša život, dospievanie, nepriaznivá sociálna situácia, zlá výchova rodičov nuda, alebo niečo iné. Môže to byť aj akási hnev z nepochopenia ich starostí a situácií rodičmi a v alkohole a zábave vidia akýsi únikový východ zo sveta problémov a starostí. Neuvedomujú si však určité riziká, ktoré im táto droga prináša, a to nie iba riziká zdravotného charakteru aj keď v mladom veku je organizmus náchylnejší na devastáciu alkoholom, ale aj na riziko vzniku závislosti vo veľmi nízkom veku. S touto závislosťou sa veľmi ťažko bojuje, pretože mladiství sú v tomto ohľade veľmi vzdorovití, myslia si, že im nikto nechce pomôcť a odbornú liečbu odmietajú. Často sa potom ocitajú aj v oveľa horších situáciách, pretože od alkoholu neskôr prechádzajú k silnejším a nebezpečnejším návykovým látkam. Ľudia, so slabšími povahami sa pri väčších problémoch alebo záťažových situáciách často utiekajú k alkoholu. Neuvedomujú si, že sa možno rútia do ešte väčších problémov a to do problémov spôsobených závislosťou. Pri alkohole zabúdajú na svet okolo nich, na svet plný ich starostí a problémov. Prežívajú možno chvíle spokojnosti a radosti. No do kedy? Kým sa nedostanú až na úplné sociálne dno v ktorom ich jediným problémom bude odkiaľ vziať peniaze na alkohol? No ani uvedomením si svojho problému a vyhľadáním odbornej pomoci ešte nemusí byť všetko na dobrej ceste. Abstinujúci ľudia sú až do konca života v neustálom pokušení a odriekaní si alkoholu. A prípadný návrat k nemu môže mať ešte horšie následky ako predtým. . Liečba alkoholika je dlhodobá záležitosť plná odriekania, pri ktorej mu musí byť oporou rodina, životný partner a deti. Ak však počas obdobia, kedy alkoholik nepriznával svoju závislosť a veľa pil stratil svoju rodinu a v čase liečby pri ňom jej členovia nestoja, alkoholik veľmi ťažko odoláva a často nezvláda situáciu a vracia sa k alkoholu. Je osamotený a myslí si, že mu už nikto a nič neostalo, tak nevidí dôvod prečo sa nevrátiť k alkoholu a aspoň na chvíľu zabudnúť na svoje starosti a na svet okolo. Dnes je mnoho rôznych opatrení vedúcich k tomu, aby mládež vystríhali alkoholu. Na školách sa organizujú rôzne besedy a výchovné koncerty a dbá sa o dostatočnú informovanosť mládeže o možných problémoch, aké alkoholizmus môže spôsobiť. Účinné sú podľa mňa

aj besedy s abstinujúcim alkoholikom, pri ktorom si mladistvý môžu uvedomiť, aký následok by mohlo mať ich požívanie alkoholu, prípadne vznik závislosti. No aj takáto výstraha nemusí byť pre každého poučná. Ďalším, a podľa mňa ešte stále veľmi v spoločnosti skrývanou témou je násilie v rodine. Týrané matky a deti sa boja hovoriť o tom, či už zo strachu pred tyranom, alebo zo strachu z reakcií okolia a okolie sa radšej neďíva alebo nič nevidí, pretože sa nechce miešať do osobných problémov rodiny. Prehliadajú sa určité signály, ktoré možno aj matka s dieťaťom do okolia vysielajú, no ostatný si akosi nechcú uvedomiť, že by mohli žiť s tyranom. Nezdá sa im to pravdepodobné a preto sa radšej dištancujú od takýchto záležitostí a žijú si svoje životy. Psychické a fyzické zranenia spôsobené v situáciách kde rodina žije s agresorom mávajú dlhodobý charakter a v horších prípadoch, deti z týraných rodín neskôr v dospelosti prenášajú agresívne správanie do svojich rodín. Dnes už sú pre týrané matky s deťmi rôzne azylové domy, alebo útulky, kde ponúknu týraným osobám prístrešie a ochranu. No nie všetky matky sa rozhodnú od tyrana odísť. Nijaká žena však nevchádza do manželstva s predstavou, že ju bude jej budúci manžel týrať. Muž, ktorý týra svoju manželku sa jej zo začiatku za svoje činy ospravedlňuje, no svoje útoky neskôr aj tak opakuje. Manželka stále ostáva v akomsi dúfaní, že sa situácia zmení, no zmena u takýchto násilných osôb s pravidla nenastáva. U tyrana môže byť počiatok jeho správania zakorenený taktiež v detstve, kedy mohol prežívať podobnú situáciu s jedným z rodičov, to znamená, že aj on mohol byť v detstve týraný a preto, to prenáša do svojej rodiny. Ženu je schopný dostať až do takého psychického stavu, že si začne sama dávať za vinu jeho agresívne správanie. Postupom času ju muž istým spôsobom úplne izoluje od priateľov a rodiny, nedovolí jej stýkať sa s nikým pod hrozbou žiarlivostnej scény a následnej bitky a nakoniec jej neostane nikto iba on. Ten čo je k nej agresívny, no ona si povie, že nikoho iného nemá, pretože aj rodina aj priatelia možno prestali riešiť túto zdanlivo nevyriešiteľnú situáciu v domnienke, že žena nechce od muža odísť, tak asi je schopná tolerovať jeho správanie, a možno to nebude s ňou až také zlé. Toto je tiež jeden z dôvodov, prečo týrané ženy nevyhľadajú pomoc ale ostávajú s tyranom aj napriek jeho násilnému správaniu, či už k nim, alebo k nim aj k deťom. No môže to byť aj tým, že aj v dnešnej dobe je možno verejnosť stále málo informovaná o možnostiach ochrany žien a detí pred násilím v rodine. Možno keby sa okolie tak nebálo otvoriť oči a pomôcť. Aj keď sa stáva, že takéto ženy dokonca odmietajú pomoc okolia, nie vždy je to tak. Možno niekedy stačí, si iba pohovoriť s takouto ženou a ukázať jej, že je i iná cesta životom ako s tyranom a napomôcť jej ponukou, že dnes už existujú rôzne inštitúcie pre ochranu týraných matiek s deťmi.

Vyškolení odborníci si uvedomujú, že takéto správanie ženy, je v podstate úplne normálnou reakciou na to, čím si prechádza a čo si musí prežiť. Jedným z útočísk týraných žien a detí sú tiež úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré sú už takmer v každom meste. Tieto inštitúcie majú ako štátne orgány najširšiu pôsobnosť v oblasti starostlivosti aj o týrané matky s deťmi. Poskytujú rôzne poradenské služby pre matky s deťmi. Ak sa týraná matka rozhodne vyhľadať pomoc na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, zamestnanci tohto úradu sú povinní poskytnúť jej informácie o možných riešeniach tohto problému. Ďalším orgánom, ktorý sa stará o týrané matky s deťmi je obec. Obce poskytujú poradenstvo a pri zistení týrania dieťaťa mu zabezpečuje ochranu v spolupráci s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny. K tomu aby riešenia problémov týraných matiek a detí boli čo najlepšie a najefektívnejšie, je nutná dobrá spolupráca obce s úradmi. Potom sú tu ešte útulky v ktorých poskytujú týraným osobám prístrešie, poradenstvo, aj stravovanie, krízové strediská v ktorých pobyt je bezplatný, no slúžia iba ako dočasné útočiská. No ako som už skôr poznamenala, týrané ženy s deťmi, len málokedy využijú pomoc týchto zariadení, alebo rodiny a blízkych. Ženy, ktoré sa rozhodnú od tyrana odísť do jedného zo zariadení, bývajú veľmi vystrašené a zo začiatku sa nedokážu o seba a dieťa postarať. Mávajú poruchy spánku a koncentrácie, žijú v neustálom strachu pred tyranom. Vtedy by mal nastúpiť odborný pracovník a dodať žene odvalu a presvedčiť ju o tom, že už sa nemá čoho báť, ponúknuť jej možnosti poradenstva a posunúť ju ďalej, aby sama zistila, že život bez tyrana je pre ňu najlepšie východisko zo situácie. Tiež sú u nás zavedené linky dôvery, na ktoré môže žena, ale aj dieťa zatelefonovať a s operátorom prísť na riešenie problému. Ďalším zo sociálno – patologických javov, ktorým som sa venovala je patologické hráčstvo. Je to u nás ešte stále nie tak veľmi rozmohnutý jav ako napríklad alkoholizmus, no postupom času mu podlieha stále viac a viac ľudí. Ľudia závislí od hazardných hier postupne rozpredávajú svoje majetky, a rodina radšej odmietne život s človekom u ktorého nemá istotu, či vôbec ešte vlastní veci, na ktoré si možno pred časom spoločne šetrili a riešia takéto situácie rozvodom. Patologický hráči s vidinou lepšieho zajtrajšku vkladajú do hry svoje životné úspory alebo pôžičky, no návrat vložených súm je stále v nedohľadne. Ich závislosť ich núti vkladať do hry čoraz viac a časom už nehrajú ani pre peniaze ale pre to, že jednoducho hrať musia. Stávajú sa závislými a nedokážu si život bez hry predstaviť. Dostávajú sa na okraj spoločnosti, pretože strácajú priateľov a pod palbou neustálych klamstiev a výmyslov, strácajú aj dôveru a istotu ktorý k nim prechovávali členovia rodín a blízky. Dnes sú rôzne terapeutické skupiny, ktoré môže patologický hráč navštevovať. Hráč si v prvom rade musí priznať, že má problém, že je závislý, a že ho musí začať riešiť.

Ak začne navštevovať napríklad takéto sedenia v skupine, je to prvý krok k náprave. Podstatou takýchto sedení je, že hráč vyrozpráva svoj životný príbeh, a vypočuje si príbehy iných liečených hráčov, či už tých, čo s hráčstvom ešte len začínali, alebo tých, ktorí mu odolávajú už mesiace. Najhoršie pre hráča v čase nápravy je poznanie, že po vyliečení si už nikdy nebude môcť hazardne zahrať. Bojí sa, že to nedokáže a že tomu veľmi ľahko prepadne. V tomto štádiu si ešte nedokáže predstaviť svoj život bez hazardných hier a preto je pre neho takisto nepredstaviteľné, že by si po vyliečení už nikdy nezahral. Vyskolený vedúci sedenia sa však musí postarať o to, aby hráč toto obdobie zvládol a aby si uvedomil, že vlastne hazardná hra, nieje nič tak veľmi potrebné pre jeho život. Vedie hráča k tomu, aby prehodnocoval klady a zápory ktoré mu dá život bez hazardnej hry a hlavne liečený človek si musí sám uvedomiť a pochopiť, čo by pri návrate k hazardu získal a čo stratil. Musí sám uvážiť, či mu za stratu dôvery rodiny, priateľov a blízkych tých pár pre neho slastných minút pri hre stojí. No aj vyliečený patologický hráč, má neskôr v živote veľa pokušení. Stále si musí uvedomovať, že nesmie hrať, inak by tomu prepadol, a možno práve to ho nejakým spôsobom provokuje. To že to má istým spôsobom zakázané. Musí si však uvedomiť, že čo by mal zo života, keby sa ku hre vrátil. Prehral by v podstate istý vnútorný boj so samým sebou. Boj, ktorý sa začal prvou návštevou skupinovej terapie a skončil nie veľmi slávne pri hazardnej hre. Vrátil by sa tam, kde začínal keď sa prihlasoval na terapiu. Na úplný začiatok jeho boja so závislosťou. Toto je problém ktorý sa netýka iba hráča závislého od hry, ale aj jeho blízkych. Všetci trpia. Aj keď to nieje fyzické utrpenie, to psychické býva často oveľa bolestnejšie, a rany po ňom sa hoja ťažšie, niekedy sa ani nezahoja. Ak napríklad dieťa z rodiny v ktorej bol, alebo je patologický hráč, dostáva zlý príklad správania sa v dospelosti. Časom môže aj ono začať hrať a prepadnúť závislosti na hazardných hrách. Je totiž všeobecne známe, že čo deti vidia v domácnostiach, v ktorých vyrastajú sa odzrkadľuje na ich správaní a to nielen v dospelosti, ale aj v škole alebo škôlke sa deti správajú agresívne, a nedokážu sa zaradiť do kolektívu. Deti z takýchto rodín bývajú pod neustálym stresom a sú agresívne, nervózne, v stresových situáciách reagujú podráždene, sú rozcitlivené a nekomunikatívne. Vtedy je naozaj nutné vyhľadať pomoc odborníka a pomôcť tak dieťaťu z tejto situácie. Čím neskôr sa odborná pomoc dostaví, tým ťažšie sa budú tieto následky odstraňovať. Proti sociálno – patologickým javom spoločnosť asi nikdy nevymyslí 100% účinné obranné prostriedky. Vždy tu bude niečo, čo bude pôsobiť deštruktívne na naše spoločenstvo, čo ho bude ničiť a rozožierať. Či už to budú drogové závislosti, alebo nelátkové závislosti, či agresívne a násilné správanie tyrana v rodinách, alebo alkoholové závislosti u mladistvých ľudí. No

Ľudia, organizácie a vôbec celá spoločnosť, by sa mala naučiť čo najefektívnejšie odstraňovať následky týchto javov a neustále sa zdokonaľovať v tvorbe metód a postupov ich prevencii. Vyškolení odborníci by sa mali snažiť čo najlepšie a s najvyššou efektivitou a plným úsilím pomáhať postihnutým rodinám a ponúkať im čo najvhodnejšie riešenia ich momentálnych problémov. Organizácie by mali vedieť medzi sebou úzko a obrátne spolupracovať a tým prispievať k rýchlejšim a kvalitnejším postupom v krízových situáciách, pri pomoci obetiam.

Záver

Zhrnutím a zosumarizovaním problematiky ktorá sa týka sociálno patologických javov sme sa dozvedeli, aké tieto javy sú, ich prejavy, vplyvy na jedincov nimi postihnutými ale aj na ich rodiny a blízkych a ako sa dá proti nim bojovať. Zistili sme, že existujú rôzne činitele vedúce k rozvratom týchto manželstiev a tiež ktoré z nich sú pre manželstvá najnebezpečnejšie a ktoré sa najčastejšie v tejto dobe vyskytujú. Sociálno – patologické javy nie sú iba problémy ľudí ktorých sa to bytostne dotýka. Sú to problémy nás všetkých, pretože sociálno patologické javy zasahujú, zasahovali a budú zasahovať celú spoločnosť, od skupiny až k jednotlivcovi. Všetci sme zodpovedný za svoje činy, a mali by sme sa snažiť pomáhať ľuďom ktorý sa ocitli v krízových situáciách, pretože nikto z nás nevie, či sa niekedy neocitneme my, alebo niekto z našich blízkych práve v takejto situácii. Sociálno - patologické javy sú závažným problémom, ktorý treba riešiť. Ich úplné odstránenie je nemožné, no zmiernenie dopadov na spoločnosť a následkov pôsobenia týchto javov je podľa mňa v blízkej budúcnosti reálne. V dnešnej dobe je už mnoho vyštudovaných odborníkov, s bohatou praxou a časom budú skúsenejší a bohatší o poznatky. Už dnes vieme, ako sa dá bojovať proti týmto problémom. Výskum napreduje a odborná starostlivosť sa dostáva stále na vyššie úrovne. S týmito poznatkami budeme aj my môcť v budúcnosti možno skôr odhaliť príčiny vzniku týchto javov, alebo budeme vedieť skôr vybadať osobu ktorá ešte iba začína podliehať týmto problémom. Spoločnosť by mala byť jednotnejšia a možno trocha citlivejšie vnímavá voči problémom, ktoré sa dotýkajú každého z nás. Alkoholizmus, násilie v rodine, či už páchané na deťoch, alebo na iných členoch rodiny alebo patologické hráčstvo, sú závažnými problémami dnešnej spoločnosti. Ničia ju, a ľudia, ktorých tieto javy postihli sú zväčša osamotený a neostáva im už nikto, iba ich závislosť. Vplyvom patologického hráčstva sa rozpadajú manželstvá a rozvracajú rodiny. Je to jav pri ktorom si hráč uvedomuje svoju závislosť no nemá už nikoho, kto by mu z nej pomohol, pretože vo väčšine prípadov sa stáva, že aj po opätovných pokusoch o nápravu hráč stále klame a vypožičiava si prostriedky na hru ktoré nieje schopný vrátiť. Z týchto dôvodov sa všetkým odcudzuje a stráca aj posledné kontakty s priateľmi, blízkymi alebo rodinou a ostáva sám. Má rozvrátený život, ktorého zmyslom sú hazardné hry. Týmto ľuďom treba pomôcť z ich situácií a na to je tu práve aj sociálna práca. Sociálny pracovník ako vyškolený odborník dokáže pomáhať ľuďom, ktorý sa dostali do tejto nemilej životnej situácii. Ich prvým krokom však musí byť vyhľadanie pomoci a predovšetkým sa musia oni sami chcieť pokúsiť o nápravu a uvedomiť si, že sú

v krízovej situácii. V našej práci sme sa hlavne snažili priblížiť spoločnosti sociálno – patologické javy a ich nepriaznivý vplyv a dopady tak ako na celú spoločnosť, na rodinu, ktorá je základnou bunkou spoločnosti tak aj na jedinca.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

BÁNHEGYI, F. 1967. *Sociológia súčasnej rodiny*. Bratislava: SPN, 1967.

DOW, L. – DOWRICK, S. – HARDING, J. 1998. *Násilie v rodine, super tajné*. Humenné: Pro Familia, 1998. 18 s., ISBN 80-967585-9-4.

GELLES, R. 1987. *Family Violence*. London: SAGE, 1987. 298 s., ISBN 0-8039-4673-2.

HARTL, P. HARTLOVÁ, H. 2000. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 776s., ISBN 80-7178-303.

KLIMEŠ, J. 2005. *Partneři a rozchody*. Praha: Portál, 2005. 239 s., ISBN 80-7367-045-3.

KONDÁŠ, O. 1980. *Klinická psychológia*. Martin: Osveta, 1980. 452 s., ISBN 80-7178-735-3.

MATOUŠEK, O. 2003. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 288 s., ISBN 80-7178-549-0.

NEŠPOR, K. 2004. *Jak překonat problémy s alkoholem*. 4. vyd. Praha: Portál, 2004. 45 s., ISBN 896-60-4567-23.

ONDREJKOVIČ, P. a kol. 2009. *Sociálna patológia*. 3. vyd. Bratislava: VEDA, 2009. 580 s., ISBN 978-80-224-1074-8.

PLAŇAVA, I. 1994. *Jak se nerozvádět*. Praha: Grada Publishing, 1994. 120 s., ISBN 80-7169-129-1.

PLAŇAVA, I. 2000. *Manželství a rodiny*. Brno: DOPLNĚK, 2000. 296 s., ISBN 80-7239-039-2.

POETHE, P. 1996. *Dítě v ohrožení*. Praha: G plus, 1996. 143 s., ISBN 80-901896-5-2.

POVRAZNÍK, D. a kol. 1989. *Aktuálne problémy sociológie rodiny*. Bratislava: VEDA, 1989. 295 s., ISBN 80-224-0050-5.

RAJNOHA, R. 2008. Rodina a jej súčasné problémy. In: Sociálna pedagogiky, sociálna práca a sociálna andragogika – aktuálne otázky teórie a praxe, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie, Prešov, 2008, s. 390-398 ISBN 978-80-8068-927-8.

SLOUKOVÁ, O. 1986. *Prvé tri roky života*. Martin: Osveta, 1986. 288 s., ISBN 70-100-86.

SMITH, H. 2004. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. 183 s., ISBN 80-7178-906-2.

STRIEŽENEC, Š. 2001. *Úvod do sociálnej práce*. 2. vyd. Trnava: Tripsoft, 2001. 198 s., ISBN 80-968294-6-7.

ŠMOLKA, P. 2009. *Muž a žena – návod k použití*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 159 s., ISBN 978-80-7367-573-8.

VARGA, P. 2008. *Odstránenie útlaku rozvedených otcov*. Bratislava: Epos, 2008. 208 s., ISBN 978-80-969826-9-1.

Alkoholizmus. [online]. 2008, [cit. 2010-04-15]. Dostupné na internete:<
<http://www.alkoholizmus.info/>>.

Alkoholizmus a rodinný život. [online]. 2005, [cit. 2010-04-22]. Dostupné na internete:<
www.psychologia.sk/texty/toxikologia2.htm>.

Alkoholizmus nieje iba problém alkoholikov. [online]. 2008, [cit. 2010-04-04]. Dostupné na internete: <http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/alk_niejeprob/>.

Fakty o alkoholizme. [online]. 2010, [cit. 2010-04-29]. Dostupné na internete:<http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/d/alk_niejeprob/>.

Čo je to patologické hráčstvo. [online]. 2006, [cit. 2010-03-16]. Dostupné na internete:<http://pho.wmc.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=43&Itemid=54>.

Najčastejšie príčiny manželských rozvratov. [online]. 2006, [cit. 2010-03-16]. Dostupné na internete: <<http://www.psychologia.sk/texty/manzelstvo4.htm>>.

Patologické hráčstvo, rodina a partnerstvo. [online]. 2007, [cit. 2010-03-05]. Dostupné na internete:<http://pho.wmc.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=62>.

Sociálna patológia. [online]. 2007, [cit. 2010-03-09]. Dostupné na internete:<<http://www.socionet.sk/index.php?kat=009&tit=00028&opn=opn>>.

Toxikománia. [online]. 2009, [cit. 2010-03-18]. Dostupné na internete: <<http://www.psychologia.sk/texty/toxikologia6.htm>>.

Rodina a alkoholizmus. [online]. 2005, [cit. 2010-02-14]. Dostupné na internete:<<http://korzar.sme.sk/c/4539228/rozvodovost-rastie-moze-za-to-alkohol-i-socialna-situacia.html>>.

Rozvod očami detí. [online]. 2009, [cit. 2010-04-25]. Dostupné na internete:<http://www.psychologradi.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4:rozvod-ocami-deti-&catid=2:detirodiaciaskolakamarati&Itemid=12>.